

МАКТАБГАЧА BÒLGAN YOSHDAGI BOLALARDA CHET TILLARNI ÒQITISHNING ILMIY PEDAGOGIK ASOSLARI

*Denov tadbirkorlik va pedagogika Instituti
Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yònalishi
Zikirayeva Muhabbat 2-bosqich talabasi
Ilmiy rahbar :Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Filologiya fakulteti Ingliz tili fani òqituvchisi
Mirzayeva Gulasal Ergashovna*

Anotatsiya:

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini òrgatish usullari yozilgan bòlib, hozirda ingliz tili dunyo tili bòlib bormoqda shu bois uni maktabgacha yani boqcha yoshidan boshlash kerak bu bolalarni ingliz tilini o'rganishiga samara beradi maqola shu haqida ma'lumot beradi.

Kalit sòzlar: Chet tili, so'zlar, fanetika, qoida, rebbit, Ritmik musiqa, metodika.

Abstrakt:

In this article, the methods of teaching English to preschool children are written, now English is becoming a world language, so it should be started from pre-schol or kindergard age, it will help children learn English, the article provides information about this.

Key words: Foreign language, words, fanetics, the rule, soft, rabbiy, rhythmic music, methodology.

KIRISH

So'nggi bir necha yil ichida chet tilini organish o'z-o'zini rivojlantirishning bir usuli emas, balki zarurat bo'lib qoldi. Chet tili nafaqat maktablar va universitetlarda, balki ko'plab qo'shimcha maktabgacha ta'lim muassasalarida ham ta'limning majburiy tarkibiy qismiga aylandi. Jamiyatda chet tiliga bolgan talab, bir tomondan, shuningdek, ota-onalar tomonidan til nafaqat zamonaviy insonni tarbiyalashning omili, balki uning jamiyatdagi ijtimoiy va moddiy farovonligining asosi ekanligini tushunishi boshga tomondan bu lahza chet tilini erta organishni ayniqsa mashhur va dolzarb qilish. Agar 20 yil oldin tilni bilish faqat ba'zi sohalar ishlarida talab qilinadigan bo'lsa, endi kamida bittasini o'zlashtirish kerak edi. Chet tilini o'qitishning asosiy muammosi talabaning yoshi. Ma'lumki, bolalar organish uchun qulayroqdir. Yaqin vaqgacha o'qitish metodikasi bolalarga qaratilgan edi maktab yoshi, endi ota-onalar chet tilini organishni iloji boricha erta boshlashga intilmoqda. Maktabgacha yoshdagi bolalarni chet tiliga o'rgatishning asosiy maqsadlari:

- bolalarda chet tilida boshlang*ich muloqot gobiliyatlarini shakllantirish;
- o'z maqsadlariga erishish, hayotiy aloqa sharoitida fikr va hissiyotlarini ifoda etish uchun chet tilidan foydalanish qobiliyati;
- chet tillarini yanada organishga ijobiy munosabat yaratish;
- boshqa mamlakatlar hayoti va madaniyatiga giziqishni uyg'otish. Maktabgacha

yoshi, ayniqsa, chet tilini o'rganishni boshlash uchun juda quyadir. Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-uslubiy jurnali №5

birlashtiradigan uchidan uchigacha o'yin texnikasi zarur. O'yin metodikasi xayoliy

vaziyatni yaratishga va bola yoki o'qituchi tomonidan ma'lum bir rolni qabul

qilishga asoslangan. Ritmik musiga o'yinlari- bu har qanday an'anaviy o'yinlar, masalan sheriklar tanlovi bilan raqs tushadigan ragslar, bu mulogot gobiliyatlarini o'zlashtirishga emas, balki nutqning fonetik va ritmomelodik jihatlarini yashilashga va til ruhiga botish uchun yordam beradi, masalan: " Yong'oqlar va may ", "Siz nima? ism ", " Menga do'stlarim yogadi", " Eshitgan, elkama, tizza va oyoq barmoqlari "va boshgalar.

Badiy yoki jodiy o'yinlar. Bu o'yin va badiy ijod chegarasida turgan faoliyat turi bolib, unga yol o'yin orqali bolaga to'g'ri keladi. Ular, o'z navbatida, bo'linishi mumkin.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini orgatishning o'ziga xos xususiyati shundaki, u shunchaki stolda o'tirib, kitob va daftarlari varaqlamaydi. Jarayon zerikarli bolmasligi kerak va bolalar o'zlari bilimga intilishlari kerak. Bolalar aniq

o'ylashadi, hamma narsani so'zma-so'z qabul giladilar, gapirishadi oddiy jumlar... Agar o'qituvchi nimanidir tushuntirsa, u aniqlik, misol keltirishi kerak. Shuning uchun ingliz tili maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin. Faqatgina ushbu shakl

orqali siz ijobiy natijalarga erishishingiz va bolada chet tiliga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishingiz mumkin. Ta'lim shakllari iloji boricha ko'proq leksik birliklarni o'zlashtirishga emas, balki mavzuga qiziqishni tarbiyalashga, bolaning muloqot gobiliyatlarini rivojlantirishga va o'z fikrlarini ifoda etishga qodir bolishi kerak. Bolaning kompetentsiyasida til birliklarining keyingi o'sishini o'z zimmasiga oladigan bolani minimal mablag' bilan ta'minlashga imkon beradigan, materialni o'zlashtirishning ma'lum fazilatlariga erishish muhimdir, ulardan vaziyat va mazmunli foydalanish. Treningning boshidanoq bolalar bilan ingliz tilida ishlashning ma'lum bir uslubini rivolantirish, muloqotning eng odatiy holatlariga mos keladigan marosimlarni joriy etish kerak. Bunday marosimlar (salomlashish, xayrlashish, qisqa mashqlar, ingliz tilida qabul gilingan xushmuomalalik formulalaridan foydalanish) bolalarga chet tili aloqasini o'matishga imkon beradi, ingliz tiliga o'tishni osonlashtiradi, bolalarga dars boshlanganligini, endi darning ma'lum bir bosqichi o'tishini ko'rsatadi. Trening muvaffaqiyatli bolishining eng muhim sharti bolalaming nutq-fikrlash faoliyatini

faollashtirish va ularni chet tili muloqotiga jalb qilishdir. Bolalar so'zning ma'nosiga munosabada bolishlari va ovozli ketma-ketlikni mexanik ravishda eslab golmasliklari uchun nut harakatlarining tartibini (savollar tartibi, manzillar, ob'ektlarning nomlari va boshqalar) doimiy ravishda o'zgartirish kerak. O'yinlarni takrorlashda har xil bolalar etakchi, faol ishtirokchi bolishlari shart, shunda bu yoshdagi bolalar til hodisalariga nisbatan sezgirligi bilan ajralib turadi.

O'yin metodikasi xayoliy vaziyatni yaratishga va bola yoki o'qituchi tomonidan ma'lum bir rolni qabul qilishga asoslangan. Ritmik musiga o'yinlari- bu har qanday an'anaviy o'yinlar, masalan sheriklar tanlovi bilan raqs tushadigan ragslar, bu mulogot gobiliyatlarini o'zlashtirishga emas, balki nutqning fonetik va ritmomelodik jihatlarini yashilashga va til ruhiga botish uchun yordam beradi, masalan: " Yong'oqlar va may ", "Siz nima? ism ", " Menga do'stlarim yogadi", " Eshitgan, elkama, tizza va oyoq barmoqlari "va boshgalar.

Badiy yoki jodiy o'yinlar. Bu o'yin va badiy ijod chegarasida turgan faoliyat turi bolib, unga yol o'yin orqali bolaga to'g'ri keladi. Ular, o'z navbatida, bo'linishi mumkin.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini orgatishning o'ziga xos xususiyati shundaki, u shunchaki stolda o'tirib, kitob va daftarlari varaqlamaydi. Jarayon zerikarli bolmasligi kerak va bolalar o'zlari bilimga intilishlari kerak. Bolalar aniq o'ylashadi, hamma narsani so'zma-so'z qabul giladilar, gapirishadi oddiy jumlarlar... Agar o'qituvchi nimanidir tushuntirsa, u aniqlik, misol keltirishi kerak. Shuning uchun ingliz tili maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin. Faqatgina ushbu shakl orqali siz ijobiy natijalarga erishishingiz va bolada chet tiliga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishingiz mumkin. Ta'lim shakllari iloji boricha ko'proq leksik birliklarni o'zlashtirishga emas, balki qiziqishni tarbiyalashga, bolaning muloqot gobiliyatlarini rivojlantirishga va o'z fikrlarini ifoda etishga qodir bolishi kerak. Bolaning kompetentsiyasida til birliklarining keyingi o'sishini o'z zimmasiga oladigan bolani minimal mablag' bilan ta'minlashga imkon beradigan, materialni o'zlashtirishning ma'lum fazilatlariga erishish muhimdir, ulardan vaziyat va mazmunli foydalanish. Treningning boshidanoq bolalar bilan ingliz tilida ishlashning ma'lum bir uslubini rivolantirish, muloqotning eng odatiy holatlariga mos keladigan marosimlarni joriy etish kerak. Bunday marosimlar (salomlashish, xayrlashish, qisqa mashqlar, ingliz tilida qabul gilingan xushmuomalalik formulalaridan foydalanish) bolalarga chet tili aloqasini o'matishga imkon beradi, ingliz tiliga o'tishni osonlashtiradi, bolalarga dars boshlanganligini, endi darning ma'lum bir bosqichi o'tishini ko'rsatadi. Trening muvaffaqiyatli bolishining eng muhim sharti bolalaming nutq-fikrlash faoliyatini faollashtirish va ularni chet tili muloqotiga jalb qilishdir. Bolalar so'zning ma'nosiga munosabada bolishlari va ovozli ketma-ketlikni mexanik ravishda eslab golmasliklari uchun nut harakatlarining tartibini (savollar tartibi, manzillar, ob'ektlarning nomlari va

boshqalar) doimiy ravishda o'zgartirish kerak. bo`limganda bir marta barcha bolalar o'qu vazifasida ko'zda tutilgan nutq harakatlarini bajaradilar.

Qishloq joylardagi boshlang'ich maktab o'quechilari odatda ingliz tili muhitidan ancha uzoq bolgan sharoitda o'sishadi va bolalarning fikrlashi mavhum shaklda qolaveradi, bolalarning yangi bilimlarni ozlashtirish jarayoni doimo hissiyotlarga tayangan holda kechadi. Shuning uchun, bog'cha yoshidagi bolalarga ingliz tili o'qituvchilari o'qitishda oson metodikalar orqali, o'quchilar atrofidagi buyumlardan, kartochkalardan va boshqa o'quy qo'llanmalaridan to'liq foydalanishadi. "Banana" va "apple" kabi so'zlarni o'qitishda o'qituvchilar banan va olma kabi mevalarni ko'rsatib birdaniga rangni bildiruvchi yangi so'zlarni ham o'rgatib ketishlari mumkin. Bolalar o'quv mashg'ulotlarini tashkil qilish uchun sinfdagi narsalar orqali ularni chet tilida qo'llanilishini o'rgatib borishadi.

Albatta, o'qitish mobaynida buyumlardan foydalanishda o'qituvchilarning metodikasi katta ro'l o'ynaydi. Misol uchun, tegishli so'zlarni o'rgatayotganda, siz avvalo buyumni bolaga ko'rsatib uni gapirishga undaysiz, o'quvchilar so'zlarni talaffuz qiladi va ular talaffuz qilgan so'zni mustahkamlash uchun kartochkalardagi rasmlardan foydalanib yana bir bor yangi so'zni takror talaffuz qildiriladi. So'zlarni o'qitishda o'qituvchilar mat mazmunini belgilab olishlari va o'quvchilar e'tiborini jalb qilish uchun tarbiyachi ular bilan birgalikda so'zlarni talaffuz qilib doskaga suratini chizish orqali ularning e'tiborini tortishlari mumkin bo'ladi. Shuning uchun hozirda Xitoyda tarbiyachidan rasm chizish mahoratiga ega bo'lish talab qilinadi. Bu nafaqat o'qitishning qiyinchiliklarini qisqartiribgina qolmay, balki o'quvchilarni organigan bilimlarni asta-sekin mustahkamlashga yordam beradi.

O'quvchilar ingliz tilini o'rganish jarayonida o'zlaridagi yutuqlarni his etishlari uchun har bir o'quy mashg'ulotiga mukammal yondashish kerak. Ana shundagina bolalarda organishga motivatsiya uyg'onadi. Hozirgi kunda Xitoylik bog'cha yoshidagi bolalar yangi bilimni qabul qilish imkoniyatlari juda ilgarilab ketganligi sababli bog'chalardagi o'qitish dasturlari shunga mos ravishda intensivlashtirilgan.

Sinf muhitini yashilash uchun qo'shiq va harakatli o'yinlardan foydalanish.

Xulosa:

Xulosa qilib, maktabgacha bo'lgan bolalarda til o'rgatishni osonlikcha emas, balki qiziqarli, inovatsion metod holda o'tilishi o'rgatilishi samarali hamda foidali bo'ladi. Shunday ekan, ta'lim tizimi ham o'z oldiga erkin fikrlovchi, barkamol, yetuk shahsni tarbiyalashni vazifa qilib qo'yar ekan, kelajakda biz bo'lajak o'qituvchilar inovatsion texnologiyalardan metodlardan samarali rivojlanish yo'llarini yanada mukammalroq ishlab chiqarish bilan chiqish hissamizni qo'shishimiz mumkin. Kelajak avlod uchun ham bu juda foidali bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bekmuratova UB “Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan rivojlanish” mavzusida murojaat. Toshkent - 2012 yil
2. Otaboeva, M. R. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalardan olib kirish va uni olib tashlash / M. R. Otabo. — Matn: bevosita, elektron // Yosh olim. - 2017. - No 4,2 (138,2). - B. 36–37. — URL: <https://moluch.ru/archive/138/39058/> (kirish sanasi: 27.04.2020)
3. NQ Xatamova, M.N.mirzayeva. “INGLIZ TILI DARSLARIDA QO'LLANILADIGAN INTERFAOL USULLAR” (uslubiy qo'llanma), Navoiy, 2006, 40 bet.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarini o'rganish yanada takomillashtirish chora-tadbirlari" to'g'risida PQ-1875-sonli qarori.
5. Turdaliyeva GN "Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda zamonaviy yoritishlar va innovatsiyalar"// 2020 .
6. Bekmuratova U.B. " Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyadan olib o'tish" // Toshkent 2012.
7. Toliboboeva, S.J. (2020). INGLIZ TILIDA MADANIYATLARARASI MULOQOTNI O'QITISH. Fan va ta'lim, 1(Maxsus 2-son).
8. Muxlisa, Sobirjonova, and Qayumova Mohinur. "LINGVOKULTURALOGIYANING KELIB CHIQUISH TARIXI." Евразийский журнал академических исследований 2.3 (2022): 379-383.
9. Qayumova, Mohinur Murodulayevna. "THEORETICAL-METHODOLOGICAL ANALYZE OF COSMOS AND INDIVIDUAL ON CONTEXT OF EXPERIMENTAL SCIENCE." Интернаука 28 (2018): 77-79.
10. Ergashovna M. G. TYPES OF FABRICS AND THEIR ANALYSIS //Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies. – 2023. – T. 2. – №. 5. – С. 59-61.